CZU: 341.6

SOLUȚIONAREA LITIGIILOR COMERCIALE INTERNE ȘI INTERNAȚIONALE ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ

Lilia GRIBINCEA
Universitatea de Stat din Moldova

În Uniunea Europeană este încurajată, prin reglementări legislative, soluționarea litigiilor prin metode alternative, atât a celor care rezultă din raporturile juridice stabilite între comercianți, cât și a celor apărute între comercianți și consumatori. Soluționarea alternativă a litigiilor este o procedură în afara instanțelor judecătorești, simplă, rapidă și necostisitoare, care presupune intervenția unei terțe părți neutre, iar soluția oferită diferă în funcție de metoda de soluționare – arbitraj, mediere, conciliere, negociere.

Cuvinte-cheie: *Uniunea Europeană; soluționarea litigiilor; arbitraj; mediere; conciliere; negociere.*

SOLVING INTERNAL AND INTERNATIONAL TRADE LITIGATION IN THE EUROPEAN UNION

In the European Union, it is encouraged, through legislation, dispute resolution through alternative methods. Alternative dispute resolution is a simple, fast and inexpensive procedure that involves the intervention of a neutral third party and the solution offered differs depending on the method of settlement - arbitration, mediation, conciliation, negotiation.

Keywords: *European Union; dispute resolution; arbitration; mediation; conciliation; negotiation.*

Soluționarea alternativă a litigiilor este o procedură în afara instanțelor judecătorești, simplă, rapidă și necostisitoare, care presupune intervenția unei terțe părți neutre, iar soluția oferită diferă în funcție de metoda de soluționare – arbitraj, mediere, conciliere, negociere.

În Uniunea Europeană este încurajată, prin reglementări legislative, soluționarea litigiilor prin metode alternative, atât a celor care rezultă din raporturile juridice stabilite între comercianți, cât și a celor apărute între comercianți și consumatori.

Dacă ne referim la litigiile izvorâte din contractele comerciale internaționale, atunci arbitrajul comercial internațional a constituit și constituie principala modalitate de soluționare a acestora.

Faptul specificat se datorează, în primul rând, avantajelor pe care acesta le prezintă, între care menționăm: simplitatea procedurii, confidențialitatea dezbaterilor, specializarea arbitrilor, posibilitatea părților de a desemna arbitrii și locul desfășirării arbitrajului, termenul soluționării litigiului etc. [1].

În al doilea rând, putem menționa facilitățile pe care le oferă hotărârea arbitrală în ceea ce privește posibilitatea executării acesteia pe plan internațional. Acest din urmă avantaj este posibil conform prevederilor Convenției pentru recunoașterea și executarea sentințelor arbitrale străine, adoptată la New York la 10 iunie 1958 [2], Convenție la care toate statele membre ale Uniunii Europene sunta părți.

Potrivit Convenției de la New York [3], fiecare din statele contractante va recunoaște autoritatea unei sentințe arbitrale și va acorda executarea acestei sentințe conform regulilor de procedură în vigoare pe teritoriul unde sentința este invo-

cată în condițiile stabilite de Convenție. Pentru recunoașterea sau executarea sentințelor arbitrale cărora li se aplică prevederile Convenției, nu vor fi impuse condiții mult mai riguroase, nici cheltuieli de judecată mult mai ridicate decât acelea care sunt impuse pentru recunoașterea și executarea sentințelor arbitrale naționale.

O altă reglementare a arbitrajului comercial internațional o constituie Convenția Europeană de arbitraj comercial internațional de la Geneva din 21.04.1961 și Aranjamentul Relativ la aplicarea Convenției Europene de arbitraj comercial internațional de la Paris din 17.12.1962 [4].

Deși peste 60% din marile companii europene recurg la soluționarea litigiilor comerciale pe calea arbitrajului, domeniul arbitrajului a fost exclus în mod expres din sfera de aplicare a Regulamentului (UE) nr.1215/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 12 decembrie 2012 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială [5].

Regulamentul 1215/2012 se aplică [6] în materie civilă și comercială, indiferent de natura instanței. Acesta nu se aplică, în special, în materie fiscală, vamală sau administrativă și nici răspunderii statului pentru actele sau omisiunile sale în exercitarea autorității publice (*acta jure imperii*). Regulamentul 1215/2012 nu se aplică în ceea ce privește arbitrajul [7].

Unele directive prevăd arbitrajul ca modalitate de soluționare a litigiilor. Cu titlu de exemplu menționăm Directiva 2009/138/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 25 noiembrie 2009 privind accesul la activitate și desfășurarea activității de asigurare și de reasigurare (Solvabilitate II) (reformare) [8]. Astfel, potrivit art.203, statele membre prevăd, în scopul rezolvării litigiilor dintre întreprinderea de asigurare de protecție juridică și asigurați și fără a aduce atingere oricărei căi de atac prevăzute de legislația națională, o procedură de arbitraj sau o altă procedură ce oferă garanții comparabile de obiectivitate. Contractul de asigurare trebuie să prevadă dreptul asiguratului de a recurge la astfel de proceduri.

În statele membre ale Uniunii Europene, arbitrajul intern și internațional sunt reglementate în legislațiile naționale, fie prin legi speciale sau în codurile de procedură civilă.

Referitor la mediere, în Uniunea Europeană a fost adoptată Directiva 2008/52/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 21 mai 2008 privind anumite aspecte ale medierii în materie civilă și comercială [9].

Obiectivul Directivei 2008/52/CE privind anumite aspecte ale medierii în materie civilă și comercială [10] este de a facilita accesul la soluționarea alternativă a litigiilor și de a promova soluționarea pe cale amiabilă a acestora prin încurajarea utilizării medierii și asigurarea unei relații echilibrate între mediere și procedurile judiciare. Directiva se aplică în cazul litigiilor transfrontaliere, în materie civilă și comercială, exceptând acele drepturi și obligații de care părțile nu pot dispune în conformitate cu legislația aplicabilă corespunzătoare. Directiva nu se aplică, în special, chestiunilor fiscale, vamale sau administrative și nici răspunderii statului pentru actele sau omisiunile sale în exercitarea autorității publice *acta iure imperii*.

Directiva 2008/52/CE privind anumite aspecte ale medierii în materie civilă și comercială impune [11] statelor membre să încurajeze prin orice mijloace pe care le consideră potrivite, elaborarea unor coduri voluntare de conduită și acceptarea acestora de către mediatori și organizațiile care furnizează servicii de mediere, precum și a altor mecanisme eficace de control al calității privind furnizarea serviciilor de mediere. De asemenea, statele membre trebuie să încurajeze formarea inițială și continuă a mediatorilor pentru a asigura efectuarea unei medieri eficace, imparțiale și competente față de părți.

De menționat că în Uniunea Europeană a fost elaborat Codul european de conduită pentru mediatori.

Directiva 2008/52/CE stabilește [12] în sarcina statelor membre să asigure părților, sau uneia dintre părți cu consimțământul expres al celorlalte, posibilitatea de a solicita dobândirea caracterului executoriu al conținutului acordului scris rezultat în urma medierii. Conținutul unui astfel de acord dobândește forță executorie, cu excepția cazului în care fie conținutul acordului este contrar dreptului statului membru în care este făcută solicitarea, fie dreptul acelui stat membru nu prevede posibilitatea conferirii acestuia un caracter executoriu. Conținutul acordului poate dobândi caracter executoriu printr-o hotărâre, decizie sau act autentic emise de o instanță sau de o altă autoritate competentă în conformitate cu dreptul statului membru în care a fost făcută solicitarea.

În statele membre ale Uniunii Europene există reglementări naționale ale medierii. De exemplu, în Belgia medierea este prevăzută în Codul judiciar, în România reglementarea o constituie Legea nr. 192 privind medierea și organizarea profesiei de mediator, în Italia – Decretul legislativ (*decreto legislativo*) nr. 28/2010, care a introdus un sistem de mediere civilă și comercială pentru soluționarea litigiilor în ceea ce privește orice drept la care părțile sunt libere să renunțe sau pe care pot să îl transfere. Legea din 09 august 2013 nr. 98 reintroduce procedura primei ședinte de mediere ca o condiție de admisibilitate a cererii de chemare în judecată în ceea ce ține de conflictele prevăzute de art.5 paragr.1 din Decretul Legii nr. 28/2010. În Spania reglementarea este Legea nr. 5/2012 din 06 iulie 2012 privind medierea în materie civilă și comercială, în Ungaria – Legea nr. 55/2002 privind medierea etc.

Uniunea Europeană a adoptat și își propune să adopte în continuare reglementări prin care metodele alternative de soluționare a litigiilor să fie valorificate și impulsionate. De precizat că o atenție sporită se acordă soluționării litigiilor apărute între comercianți și consumatori.

De exemplu, Regulamentul (UE) nr.524/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 21 mai 2013 privind soluționarea online a litigiilor în materie de consum și de modificare a Regulamentului (CE) nr. 2006/2004 și a Directivei 2009/22/CE (Regulamentul privind SOL în materie de consum) [13] are drept obiectiv [14] ca prin atingerea unui nivel ridicat de protecție a consumatorului să contribuie la buna funcționare a pieței interne, în special la dimensiunea sa digitală, prin crearea unei platforme europene SOL care să faciliteze soluționarea independentă, imparțială, transparentă, eficace, rapidă și echitabilă, pe cale extrajudiciară, a litigiilor dintre consumatori și comercianți online.

Regulamentul (UE) nr. 524/2013 stabilește [15] în sarcina Comisiei atât dezvoltarea platformei SOL, cât și răspunderea pentru funcționarea acesteia incluzând toate funcțiile de traducere necesare în sensul regulamentului, de întreținerea, de finanțarea și de securitatea datelor acesteia. Platforma SOL trebuie să fie ușor de utilizat. Dezvoltarea, funcționarea și întreținerea platformei SOL trebuie să asigure respectarea vieții private a utilizatorilor săi începând cu etapa de concepere („*privacy by design*” – „caracterul privat prin concepere”), precum și faptul că platforma SOL este accesibilă și poate fi utilizată de către oricine, inclusiv de utilizatorii vulnerabili („*design for all*” – „conceperea pentru toți”), în limitele posibilităților.

Un alt exemplu îl constituie Directiva 2013/11/UE privind soluționarea alternativă a litigiilor în materie de consum și de modificare a Regulamentului (CE) nr. 2006/2004 și a Directivei 2009/22/CE (Directiva privind SAL în materie de consum) [16], al cărei obiectiv este să contribuie la buna

funcționare a pieței interne prin garantarea faptului că reclamațiile împotriva comercianților pot fi prezentate de către consumatori, în mod voluntar, unor entități care aplică proceduri de soluționare alternativă a litigiilor independente, imparțiale, transparente, eficace, rapide și echitabile.

Directiva 2013/11/UE nu aduce atingere legislației naționale care prevede obligativitatea participării la astfel de proceduri, cu condiția ca legislația respectivă să nu împiedice părțile să își exercite dreptul de acces la sistemul judiciar. Directiva 2013/11/UE a fost transpusă în legislațiile naționale ale statelor membre, iar drept consecință au fost înființate centre pentru soluționarea alternativă a litigiilor în diverse domenii.

În concluzie, putem menționa că metodele alternative de soluționare atât a litigiilor comerciale interne și internaționale, cât și a litigiilor dintre comercianți și consumatori au cunoscut pe parcursul anilor o ascensiune atât la nivelul reglementărilor legislative, precum și în aplicarea practică. Comercianții preferă soluționarea litigiilor prin arbitraj, mediere, conciliere, negociere datorită avantajelor pe care acestea le prezintă.

Referințe:

1. Pentru detalii a se vedea: GRIBINCEA, L. *Dreptul comerțului internațional: Tratat.* Chișinău, 2014, pp.732-734.
2. Republica Moldova a aderat la Convenție prin Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr.87-XIV din 10.07.1998.
3. Art. III.
4. Republica Moldova a aderat la Convenția Europeană de arbitraj comercial internațional de la Geneva din 21.04.1961 și Aranjamentul Relativ la aplicarea Convenției Europene de arbitraj comercial internațional de la Paris prin Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr.1331-XIII din 26.09.1997.
5. Publicat în JO L 351, 20.12.2012, pp. 1-32.
6. Art.1 alin.(1).
7. Art.1 alin.(2), lit.(d).
8. Publicat în JO L 335 17.12.2009, p. 1, modificat ulterior.
9. Publicată în JO L 136, 24.5.2008, pp. 3-8.
10. A se vedea art.1.
11. A se vedea art.4.
12. A se vedea art.6.
13. Publicat în JO L 165, 18.6.2013, pp. 1-12.
14. Art.1.
15. Art.5.
16. Publicată în JO L 165, 18.6.2013, pp. 63-79.

Prezentat la 25.01.2019